

nem esett." (K. 1260/1898.) Miért merült fel éppen kétely az elévülés kérdésében, holott a rövid elévülési időt súlyos célszerűségi okok is követelik. Ne feledjük el, hogy a bon az egyik legkevésbé formához kötött és mégis rendszerint jogcímnélküli értékpapír (lehet jogcímes is!) forgatható is, ha rendelkezésre szól, üres forgatmánnyal is átruházható és így, amennyiben a magánjogi elévülés szabályai állanak, úgy nemcsak a kiállító elleni, hanem a visszkereseti igény is 32 év alatt évülne el. Nincs semmi ok, hogy ilyen formához alig kötött, jogcímnélküli papír alapján alperest 32 évig szorítsuk védekezésre és reá hárítsuk a bizonyítás terhét. Ha a jogtudomány egybehangzóan így vélekedik és a K. T. 298. §-át így értelmezi, nincs indokoltsága annak, hogy a gyakorlat a törvény szóhangzata alapján, mely csak az akkori tisztázatlan jogelmélet következménye volt, olyan gyakorlatot folytasson, mely a célszerűséggel is ellenkezik.

A kereskedelmi kötelezőjegy jogi gyakorlata egyébként is igen kialakulatlan és ingadozó. Más alkalommal még egy-két vitás kérdésre visszatérek. A bon oly gyakori eszköze a forgalomnak, hogy a jogbizonytalanság e téren igen káros.

Hj. Dr. Szigeti László.

A váltójogi egyetemlegesség problémája. A V. T. 49. §-ában foglaltak szerint a *váltóbirtokos jogosítva* van keresetét, illetőleg visszkeresetét valamennyi váltókötelezett, vagy a váltókötelezettek bármelyike vagy többje ellen szabad választása szerint intézni anélkül, hogy a be nem perelték ellen követelési jogát elvesztené. Nagy Ferenc a most érintett ú. n. váltakoztatási jogot és ugró visszkeresetet is a váltói kötelezettség egyetemleges természetére vezeti vissza, amelynek szerinte csak kiegészítése a tv. 91. §-ában foglalt „folytatólagos megállapítás”, amely szerint „*a váltókibocsátó, forgató, elfogadó és kezes a váltó minden birtokosa irányában egyetemlegesen vannak kötelezve*”. Ezen egyetemleges kötelezettség kiterjed mindenre, amit a váltóbirtokos a váltókötelezettség nem teljesítése miatt követelni jogosítva van”. (V. T. 91. §.)

A törvény fenti rendelkezése ellenére is azt látjuk, hogy a váltói kötelezettségek oly sajátossággal bírnak, amely sajátosságok sehogyssem egyeztethetők össze a kötelmek egyetemleges természetével, legalább is nem annyira, hogy a fenti törvényes szabályt feltétel nélkül elfogadhatnánk.

Pl. Más természetű és tartalmú az elfogadó fizetési ígérete, mint pl. a kibocsátó és forgató fizetési ígérete. Az egyenes váltóadós elfogadó, a saját fizetését igéri kötelezően és pedig a váltóösszeg erejéig s ez az ígérete feltétlen. Addig a visszkeresetileg kötelezett kibocsátó és forgatók nem a saját, hanem az intézvénnyezett fizetését ígéri, azonban nem feltétlenül, csak az esetre; ha a lejáratkor a főadósként szereplő elfogadó nem fizetne. Fizetési ígéletük a visszkereseti összegre irányul.

Az egyetemlegesség szabályai szerint az egyetemleges adós-társak bármelyikének teljes fizetése a kötelem megszűnését eredményezi, itt a tartozás teljesítése nem vonja szükségképen maga után a kötelem megszűnését. Csak az intézvénnyezett fizetése jár ezzel a következménnyel.

A váltói kötelezettség elévülési időtartama is különböző (3 év, 1 év, 6 hó).

Változik a váltóbirtokos által követelhető összeg, aszerint, hogy melyik váltókötelezettel szemben lép fel a váltóbirtokos. Változik a visszkereseti összeg is aszerint, hogy az utolsó váltóbirtokos vagy a beváltó forgató vagy ezek egyike lép-e fel követelőleg.

Ezek a csak exemplifikative felsorolt eltérések jogi íroin-
kat az ú. n. váltójogi egyetemlegességgel szemben különböző állásfoglalásra készítették.

Nagy Ferenc bár beismeri, hogy itt „az egyetemlegesség szabályainak egyszerű átvitele ki van zárva“, de mivel szerinte az „egyetemlegesség lényege: ugyanazon követelés egészben való érvényesíthetése bármelyik adós ellen, náluk is megvan; annyit mégis el kell ismerni, hogy a váltói egyetemlegesség az általános egyetemlegességnek *különös, sajátos szabályok* alatt álló iajtáját képezi“. (Nagy Ferenc).

Ugyanerre a konkluzióra jut Kuncz is, aki szerint „itt az egyetemlegességnek egy a speciális váltókötelezettségek természetével is számoló, *különleges válfajáról van szó*“.

Ellentétes állásponton van Bozóky, aki szerint „a váltóadósok ezen egyetemlegesnek nevezett kötelezettsége nem azonos a magánjogi egyetemlegességgel, sőt az eltérés a kettő között oly nagy, hogy az egyetemlegesség kifejezésének használata egyenesen helytelen és félreértésre adhat okot.“

Ugyanezt vallja Kálnoky Bedő is, aki szerint „a váltó elfogadója, kibocsájtója és forgatója a V. T. 91. §.-ban foglalt rendelkezés dacára sem egyetemleges adóstársak, jogi helyzetükben a köztörvényi egyetemlegességnek egyetlen eleme sem fedezhető fel“.

Középúton van Plósz, aki a „sajátságos váltó egyetemlegességet“ csak annyiban ismeri el, amennyiben ez a „kezesnek és az együttkötelezetteknek szintén nem a köztörvényi értelemben vett, de ahhoz mégis közelálló felelősségének megjelölésére használhatik“.

Nézetem szerint, ha a sajátos értelemben vett váltójogi egyetemlegesség létezését nem is ismerjük el, a váltótörvény 91. §-nak ama megállapítását, hogy a váltókötelezettek a váltó minden birtokosa irányában egyetemlegesen vannak kötelezve, nem tekinthetjük teljesen figyelmen kívül hagyhatóknak. Különösen nem akkor, amidőn a váltójogi kötelezettségeknek a magánjogi egyetemlegességgel össze nem egyeztethető és fentebb bőven

felsorolt tulajdonságai ellenére is kétségkívül vannak olyan tulajdonságai is, amelyek a kötelezettségek egyetemleges természetére vallanak.

A helyes megoldást úgy érjük el, ha a váltókötelezettségek elsődleges főtulajdonságából a nyilatkozatok önállóságából indulunk ki. A kérdést ebből a szemszögből vizsgálva, arra a megállapításra jutunk, hogy

a) a váltónyilatkozatok mindazon tulajdonságai, amelyeket fentebb, mint a magánjogi egyetemlegesség fogalmával össze nem egyeztethetőket jellemeztünk, kivétel nélkül olyanok, amelyek a váltónyilatkozatok primár tulajdonságával, az önállósággal vannak szerves összefüggésben. Az elfogadó fizetési ígéretének feltétlen és közvetlen volta, szemben a kibocsájtó és forgató feltételes és közvetett fizetési ígéretével.

Az egyes váltónyilatkozatok közötti különbözőség az elévülési időt illetőleg stb. stb. Ezek mind a váltónyilatkozatok önállóságából folynak. Ezzel szemben:

b) a váltónyilatkozatok azon tulajdonságai, amelyek a nyilatkozatok egyetemlegességi voltára vallanak, kivétel nélkül olyanok, amelyek nem folynak ugyan a váltónyilatkozatok önállóságából, de nem ellenkeznek és összeegyeztethetők az önállósággal.

Pl. Nagy Ferentől nyert ezen megállapítás: „az egyetemlegesség lényege: ugyanazon követelés egészben való érvényesíthetése bármelyik váltóadós ellen” szintén oly tulajdonsága a váltónyilatkozatoknak, amelyek nem folynak a nyilatkozatok önállóságából, de azzal összeegyeztethetők.

Nézetem szerint tehát: a V. T. 91. §-ában foglalt azon rendelkezés, mely szerint a „váltókibocsájtó, forgató, elfogadó és kezes a váltó minden birtokosa irányában egyetemlegesen vannak kötelezve” nem feltétlen szabály és csak annyiban áll meg, amennyiben ezt a váltónyilatkozatok önállósági természete megengedi.

Ezen álláspont helyességét egyébként Plósz ama megállapítása is alátámasztani látszik, amely szerint „ezen ú. n. egyetemlegesség következményei csak a váltókötelezések önállóságából magyarázhatók.” Sőt ha a váltójogi egyetemlegesség leg-erősebb védelmezőjének Nagy Ferencnek egyes idevágó megállapításait összevetjük, kiolvashatjuk a fenti konklúziót. Mert amíg Nagy Ferenc id. munkájának 468. oldalán leszögezi: „A kereskedelmi forgalomnak az az elve, mely szerint közös kötelezettségeknél az adóstársak kikötés nélkül is egyetemlegesen felelősek, a váltónál is már rég el van ismervé”, addig a 470. oldalon maga is elismeri „hogy az egyetemlegesség általános szabályainak egyszerű átvitele ki van zárva; csakis annyiban lehetséges, amennyiben az az egyes váltókötelezettségek különleges helyzetével nem ellenkezik.”

Dr. Katona Gábor.